

Гармаш О.М.

аспірант,

Держаний вищий навчальний заклад

«Донбаський держаний педагогічний університет»

ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ТЬЮТОРСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ В ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Одним з пріоритетних напрямів розвитку освіти в рамках оновленої української школи є формування особистості, здатної до саморозвитку та самовдосконалення в продовж життя. Такий підхід детермінує перебудову змісту, форм та методів професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов. Сучасність вимагає від учителя не тільки високого рівня сформованості іншомовної комунікативної компетентності, інструментарію психолого-педагогічних компетентностей, а також вміння інтенсифікувати освітній процес (тобто за мінімальний проміжок часу досягти максимальних результатів) та сформувати навички самостійної та автономної роботи учнів. Одже, при підготовці педагогічних кадрів виникає потреба у вчителі з тьюторською позицією.

Особливості тьюторської позиції як окремого виду професійної та педагогічної діяльності стали предметом дослідження вітчизняних та закордонних дослідників таких як: М. Іващенко, Т. Ковальова, О. Комар, К. Осадча, С. Сисоева, Дж. Бейлі, Е. Хейл, однак досить актуальним залишається питання визначення тьюторської позиції в рамках професійної підготовки вчителя іноземних мов в педагогічних закладах вищої освіти.

Термін «позиція» є багатограним: це і найбільш важливі ідеї, що відображають відношення особистості до життєвих реалій [1, с. 678], стійка система відношення людини до іншої людини та самого себе, прояв соціальних ролей особистості [10, с. 87]. Літовка О. зазначає, що кожна позиція особистості є результатом самовизначення, тобто завжди є вибір з двох варіантів: чи брати відповідальність за свої вчинки, чи жити за правилами інших [7, с. 168].

В своєму дослідженні Маркова А. під «психолого-педагогічною позицією» розуміє стійке ставлення учителя до учнів, самого себе та колег [8, с. 37]. Грицькова Н. стверджує, що професійна позиція вчителя дає йому можливість відігравати певні ролі в спілкуванні з учнями: вихователя, критика, опікуна, наставника [4]. Актуальним для нашого дослідження є підхід Жезлова С., якій визначає, що вимогою часу, коли в пріоритеті постає групова та дистанційна робота, є підготовка вчителя в позиції консультанта, модератора, тьютора. Однак, така позиція вимагає високого рівня самостійності від учнів [5, с. 136].

Ідея тьюторства (від *tutor* – наставник, керівник, опікун) не є новим явищем в системі освіти європейських країн. Тьюторській супровід бере початок в XII – XIV століттях, коли набули широкого поширення регулярні ідивідуально-групові заняття студентів з вчителем в Оксфорді та Кембриджі.

На думку Волобуєвої Т. позиція «тьютора» – це нова спеціалізація вчителя [3, с. 14], але «не предметника, а педагога, або Учителя у власному розумінні слова та з великої літери, який працює не зі знанням-інформацією, а з культурною ситуацією, де в учня народжується знання-думка» [6, с. 48]. В дидактиці «тьютор» – це педагогічна позиція, що супроводжує освітній процес самоосвіти, ідивідуальний освітній пошук, підтримує та реалізує освітні програми особистості [9].

Нагальною проблемою школи постає питання низької мотивації учнів при вивченні іноземної мови. Функція вчителя зводиться до передачі свого мовного та

соціокультурного досвіду. Дещо інший спектр функціональної діяльності вчителя, коли він виступає у позиції «тьютора»; він виконує функції: консультанта (надає учням інформаційну підтримку стосовно теми або проекту, над яким вони працюють), менеджера (консультує та здійснює комунікацію з учнями), фасилітатора (допомагає учням у вирішенні проблем) [2, с. 52]. Ми вважаємо, що вище зазначена стратегія спілкування вчителя з учнями з точки зору соціальної і вікової різниці є більш ефективною, тому що взаємодія відбувається в горизонтальній площині (рівноправно, коли вчитель і учень є партнерами). Стратегія спілкування, коли вчитель є ретранслятором власних знань, тобто, яка відбувається по вертикалі, призводить до засвоєння учнями несистемних фрагментарних знань і як результат – втрата інтересу до навчального предмета.

Вчитель іноземних мов в позиції «тьютора» має ряд інструментів у своїй професійній діяльності, спрямованих на виявлення індивідуальних пізнавальних інтересів школярів, як-от: індивідуальні / групові тьюторські консультації, тренінги, тьюторіали, освіти події.

До ефективних методів тьюторського супроводу, які є в арсеналі сучасного вчителя, належать: методи проектної діяльності, методи проблемного навчання, психодіагностичні, методи активного навчання, методи аналізу самоаналіза та методи самостійної роботи учня [9].

Тьюторська позиція майбутнього вчителя іноземних мов є досить ефективним інструментом роботи педагога, тому що спрямована на виявлення індивідуального пізнавального інтересу учнів, підтримує та реалізовує їх освітні потреби.

Список використаних джерел:

1. Безрукова В.С. Основы духовной культуры (энциклопедический словарь педагога) / В.С. Безрукова. – Екатеринбург, 2000. – 937 с.
2. Беспалова Г. М. Тьюторское сопровождение: организационные формы и образовательные эффекты / Г. М. Беспалова // Директор школы. – 2007. – № 7. – 84 с.
3. Волобуєва Т. Рольові вектори сучасного педагога // Управління освітою. – № 11. – 2011. – С. 12-16.
4. Грицькова Н.В. Формування соціально-професійної мобільності майбутніх учителів в освітньому просторі вищого навчального закладу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня. канд. пед. наук: спец. 13.00.04. «Теорія і методика професійної освіти» / Н.В. Грицькова. – Луганськ, 2013. – 22 с.
5. Жезлова С.А. Модерация как инновационная форма повышения квалификации учителя: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Жезлова Светлана Александровна. – Ярославль, 2000 – 165 с.
6. Конев В.А. Культура и архитектура педагогического пространства / В.А. Конев // Вопр. философии. – 1996. – № 10. – С. 46-57.
7. Літовка О. П. Професійна позиція як складова фахової підготовки майбутніх учителів у педагогічному коледжі / О. П. Літовка // Вісн. Луган. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка: Педагогічні науки. – 2012. – № 7 (242). – С. 163-70.
8. Маркова А.К. Психология профессионализма / А.К. Маркова. – М.: Академия, 1996. – 278 с.
9. Подготовка педагога к тьюторскому сопровождению учащихся / [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://sites.google.com/site/tutorsoprovogdenie/home/programma-tutorskoe-soprovozdenie>.
10. Словник базових понять з курсу «Педагогіка»: [Укладач О. Є. Антонова]. – Житомир: Вид-во ЖДУ, 2014. – 100 с.